РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орґан Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV, ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 2-го грудня 1916. Ч. 145. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, December 2, 1916. No. 145.

СОЮЗНІ ВІЙСКА ПІД ФОРТАМИ БУКАРЕШТУ.

РУМУНИ ВТРАТИЛИ ОКОЛО 5.000 В ПОЛОНЕНИХ І 64 ГАРМАТ.

Одна трета часть Румунії находить ся вже в руках побідних війск.

ГРЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДМОВИЛО ЖАДАНЮ В СПРАВІ ВИДАЧІ ОРУЖА.

ВІЙНА З РУМУНІЄЮ:

СОЮЗНІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ МІСТО ПІТЕШТІ.

БЕРЛІН, 29. падолиста. — Побідний похід союзних війск в Румунії відбуваєть ся дальше з небувалою скоростию. На цілім боєвім фронті, почавши від семигородських Альпів аж до Дунаю, румунські війска находять ся в повнім відвороті. Побита румунська армія шукає тепер охорони за фортами Букарешту.

Місто Пітешті, головний осередок зелїзничих шляхів на захід від Букарешту, находить ся від вчера в руках союзних війск. Тимсамим відтято відворот для румунської армії, яка ще ставить опір в околиці Камполюнґа.

Війска Макензена, які передвчера заняли були місто Джурджево, здобули вчера цілий ряд місцевостий на північ від Джурджева і зближили ся на віддалене 20 миль до Букарешту.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„**АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА:** В Карпатах, здовж східної границї Семигороду, російські війска перевели вчера кілька нападів на становища німецьких і австрійсько-угорських війск, причім потерпіли дуже тяжкі втрати. Незначні місцеві успіхи мусіли російські війска окупити кровавими жертвами.

„У Волощинї союзні війска продовжають дальше свій побідний похід. Неприятель у великім неладі утїкає на схід.

„Союзні війска під командою ґенерала Крафта здобули вчера місто Пітешті (на північний захід від Букарешту).

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Союзні війска, які коло Джурджева переправили ся через ріку Дунай, посувають ся скоро в північнім напрямі, займаючи цілий ряд нових місцевостий. Неприятель утїкає в напрямі Букарешту.

„В Добруджі відбувають ся лише поменьші бої".

„В Карпатах, шість миль на захід від Ворохти, наші війска полонили 100 жовнїрів, між тими двох офіцирів".

18 МИЛЬ ВІД БУКАРЕШТУ.

ПЕТРОҐРАД, 29. падолиста. — Російський ґенеральний штаб доносить:

„**В РУМУНІЇ: Румунські війска уступають дальше на схід з причини переважаючих сил неприятеля. Неприятельські війска, які переводили воєнні операції на лїнії Александрія-Джурджево, заняли вчера знова цілий ряд місцевостий, між иншими також місцевість Калюґурену (18 миль на полудневий захід від Букарешту).**

„В Добруджі відбуваєть ся перестрілка гармат і крісів.

„**НА БУКОВИНЇ: В околиці гори Кірлїбаби (на границї Буковини і Угорщини) змусили наші війска неприятеля до уступленя з деяких становищ. Підчас тих воєнних операцій полонили ми 11 офіцирів і 700 жовнїрів та здобули 6 машинових крісів і одну метавку.**

ЗА КІЛЬКА ДНІВ НАДІЮТЬ СЯ УПАДКУ БУКАРЕШТУ.

ЛОНДОН, 29. падолиста. — **У військових кругах вже втратили надію на виратуванє Букарешту. Румунська армія є заслаба, щоби здержати наступ північної армії німецьких союзників. Правдоподібно Букарешт за кілька днів опинить ся в руках неприятеля.**

Російські війска після гадки воєнних знавців сповнили свою задачу, здержуючи дальший наступ неприятеля в Добруджі і на східній границї Семигороду. Брак відповідного числа зелїзничих шляхів не позволяє на сконцентрованє значнійших війск в Румунії, тим більше, що комунікація є сильно утруднена через опорожнюванє сіл і міст з цивільного населеня.

Військові знавці мають однак надію, що російським і румунським війскам удасть ся здержати на схід від Букарешту дальший наступ неприятеля.

РУМУНИ ПАЛЯТЬ СЕЛА НА СХІД ВІД БУКАРЕШТУ.

ЦЮРІХ (Швайцарія), 29. падолиста. — **На підставі бездротної телєґрами, яка наспіла до Риму, доносять, що румунські війска палять села і міста на схід від Букарешту. Цивільне населенє усувають дальше на північ. Припускають, що румунський ґенеральний штаб рішив опорожнити Букарешт без боротьби. Румунські військові власти видали також приказ знищити цілий зелїзничий шлях, який веде з Букарешту на схід до Чернаводи.**

КАМПОЛЮНҐ ЗДОБУТИЙ. — 5.000 ПОЛОНЕНИХ І 64 ГАРМАТ.

БЕРЛІН, 30. падолиста. — **Союзні війска взяли вчера приступом Камполюнґ, причім полонили поверх 1.200 Румунів.**

На захід від Букарешту ескадрона одного полку кірасієрів полонила в околиці села Кіолянешті 1.200 Румунів.

На полудне і полудневий захід від Букарешту війска Макензена здобули місцевість Коману, яка лежить від Букарешту всего 15 миль. В тій околиці полонили союзні війска від часу, коли переправили ся через Дунай, 2.500 Румунів і здобули 45 гармат.

Воєнна добича виносить: около 5.000 полонених і 64 гармат.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„**АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА:** В західній Румунії наші війска прогнали задні патрулї румунської армії. **Вчера союзні війска здобули місто Камполюнґ.** Цілий просмик і долина Терцберґер находять ся вже в руках Німців. **Баварські війска полонили тут вчера 17 румунських офіцирів і поверх 1.200 жовнїрів. Крім того здобули 7 гармат і велику скількість иншої воєнної добичі.**

„Одна ескадрона полку кірасієрів взяла в полон коло Кіолянешті 18 румунських офіцирів і поверх 1.200 людий та здобула 10 гармат і 3 машинові кріси.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Наддунайська армія серед завзятої боротьби дійшла до місцевости Комани, 15 миль на полуднє від Букарешту.

„Від часу, від коли союзні війска переправили ся через Дунай, полонено 43 румунських офіцирів і 2.421 жовнїрів. Воєнна добича складаєть ся з 2 тяжких гармат, 36 полевих, 7 малого калїбру, 7 машинових крісів і 32 возів з амуніцією".

СОЮЗНІ ВІЙСКА ПІД ФОРТАМИ БУКАРЕШТУ.

ПАРИЖ, 30. падолиста. — **Бездротні телєґрами доносять, що французький ґенерал Бертолєт, бувший шеф штабу головного команданта Жофра, обняв начальну команду над обороною кріпости Букарешту.**

Значну часть цивільного населеня з Букарешту усунено: переведено точний спис споживних артикулів. Тутешні військові знавці є того переконаня, що оборона Букарешту буде лише провізорична, то значить румунські війска будуть його так довго боронити, як довго Букарешт буде находити ся на боєвій лїнії.

З огляду на се, що німецько-болгарські війска находять ся у віддаленю лише 15 миль від Букарешту, можна вже протягом найблизших 24 годин надіяти ся, що Німцї розпічнуть бомбардованє зовнїшних фортів.

ВЕЛИЧЕЗНА ДОБИЧА В РУМУНІЇ. — ОКОЛО 3.000 ЗЕЛЇЗНИЧИХ ВОЗІВ.

БЕРЛІН, 30. падолиста. — Воєнної добичі в Румунії не дало ся досі навіть в приближеню обчислити. Воєнна добича є величезна. Всюди можна стрінути великі скількости воєнних матеріялів, збіжа і худоби. В долинї ріки Алюти находять ся великі череди худоби. На зелїзничих стаціях в Александрії і Римніку найдено великі засоби збіжа і нафти.

В Турну-Северін попало ся в руки наших війск 1.100 зелїзничих возів, з котрих більшість була наладована воєнними матеріялами і поживою для війска; крім того 6 військових самоходів і 1870 зелїзничих возів, з котрих богато було також заладованих ріжними товарами.

На Дунаю зловлено 6 парових кораблів і 79 тягарових, з котрих 16 було наладованих житом і ячменем.

ТРЕТА ЧАСТЬ РУМУНІЇ В РУКАХ ПОБІДНИХ ВІЙСК.

БЕРЛІН, 30. падолиста. — Помимо значного утрудненя з причини невідповідної пори року, помимо великого браку відповідних зелїзниць (румунські війска уступаючи нищать їх), союзні війска посувають ся скорим кроком на схід. **Вже нинї в руках союзних війск находить ся більше ніж одна трета часть цілої Румунії, то є около 16.000 квадратових миль.**

—o—

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

ТУРКИ ВІДБИЛИ РОСІЙСЬКІ НАПАДИ НАД ЗОЛОТОЮ ЛИПОЮ.

БЕРЛІН, 30. падолиста. — Німецький ґенеральний штаб доносить:

„**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Турецькі війска відбили сильні напади Москалів над Золотою Липою.**

„Впрочім не зайшли жадні важнійші зміни.

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА:** В околиці Кірлїбаби і дальше на захід неприятель перевів вчера кілька сильних нападів, але без успіху. Наші війска відперли напади Москалів, завдаючи їм дуже тяжкі втрати".

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОҐРАД, 30. падолиста. — Російський рапорт звучить:

„На північнім фронтї, на схід від Сморґоня слабі німецькі відділи пробували перевести напад на наші становища. Їх напад здержано при помочи сильного огню наших гармат і неприятель був приневолений уступити на свої первісні становища.

„Наша артилєрія розпорошила відділи неприятеля в околиці місточка Городища.

„В околиці села Корітниці (на Волини) наші війска здобули неприятельське становище, яке виходило в глиб нашої боєвої лїнії".

ПІДВОДНІ МІНИ ЗАТОПИЛИ 2 РОСІЙСЬКІ КОРАБЛЇ ВРАЗ З ТРАНСПОРТОМ ВІЙСКА.

БЕРЛІН, 29. падолиста. — **Зі Стокгольму доносять, що при кінци місяця жовтня два великі російські транспортові кораблї віхали на підводні міни і пійшли на дно моря. Оба кораблї находили ся тодї в дорозї з Гельзінґфорсу (Фінляндія) до Ревалю і везли цілий 428 полк російської піхоти, який через довший час стояв залогою у Фінляндії. Згаданий полк мав відійти на боєвий фронт. Разом з кораблями потонули всї жовнїри (около 4.000 людий) і залоги обох кораблїв (около 500 людий).**

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

ГРЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДМОВИЛО ЖАДАНЮ ЩОДО ВИДАЧІ ОРУЖА.

АТЕНИ (Греція), 30. падолиста. — **Грецьке правительство вислало нинї відповідь на останну ноту, відмовляючи в рішучий спосіб домаганям віцеадмірала Фурнета.**

Грецьке війско, яке стояло залогою в Атенах, удало ся в глиб краю, забираючи зі собою оруже, амуніцію і маґазини. Два полки опустили місто в ночи, забираючи зі собою гармати.

Війска аліянтів роблять приготовленя, щоби висадити з кораблів свої війска в Піреус (пристань міста Атен).

Грецьке правительство обняло знова контролю над почтами і телєґрафами, проганяючи французьких урядників. Міністер війни, Дракос, зрезиґнував.

В АНҐЛІЇ:

СЕГОРІЧНА БОРОТЬБА НАД РІКОЮ СОМОЮ КОШТУЄ АНҐЛЇЙЦІВ 500.000 ЛЮДИЙ.

ЛОНДОН, 30. падолиста. — **Урядові лїсти втрат виказують, що анґлїйські втрати в місяци падолисті виносять 74.650 людий.**

З причини ослабленя боротьби над рікою Сомою (у Франції) втрати Анґлїйців в падолисті є меньші ніж були в жовтни: в падолисті припадає пересічно на один день 2.488 людий, підчас коли в жовтни припадало 3.452.

Від початку наступу анґлїйських війск у Франції дотепер, то є протягом 5 місяців, анґлїйські втрати числять 488.852 людий в убитих, ранених і полонених.

—o—

ПОХОРОН ЦІСАРЯ ФРАНЦ ЙОСИФА.

ЛОНДОН, 1. грудня. — Вчера о год. 2-гій пополудни похоронний похід рушив з двірської каплиці, де від понедїлка лежали тлїнні останки цісаря, головними улицями міста до катедри св. Стефана. У возї, на якім лежала домовина, поступало вісїм карих коний. Довкола воза йшла прибічна сторожа і двірська служба.

Шпалїр на улицях, якими посував ся похід, творило війско. Десятки тисяч мешканців супроводжали цісаря на місце вічного спочинку. В катедрі ожидали прибутя походу новий австрійський цісар Карло, цісарева, король Болгарії, Баварії, Саксонії і Віртенберґії і поверх 100 князїв і архикнязїв.

Заупокійне богослуженє відправив кардинал Піфль, архиепископ у Відни, в товаристві 4 кардиналів, 10 епископів і 48 сьвящеників.

По богослуженю похід рушив до церкви оо. Капуцинів. За домовиною йшов цісар Карло. В малій церкві оо. Капуцинів відправлено ще коротке богослуженє, почім відбуло ся формальне переданє домовини до родинної гробницї. Цісар, маршалок двора і двох найвисших двірських урядників удали ся до гробницї і передали домовину в руки монаха, а золотий ключ від домовини ігуменови монастиря.

Коли цісар Карло опустив гробницю, витали його грімкі сальви гармат.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

За всї оголошеня поміщувані в „Свободі" редакция не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

З біжучої хвилї.

В останних часах цїни споживних продуктів підскочили у нас мало не під самі хмари. За бочку бараболь треба було платити аж 7 долярів, а за тузин „сьвіжих" яєць 52 до 85 центів. На американський „чікен дей" („курячий день" — День Подяки), коли то кождий Американець хоче мати на обід печеного індика, шпекулянти понавозили до великих міст цїлі гори індиків і мали „побожне бажанє" продавати їх по 45 центів за фунт. Вишрубувана до нечуваних доси границь цїна покладків і індиків так розлютила господинї дому, що вони рішили бойкотувати оба сї продукти. Сей бойкот, без нїякої майже аґітациї, розширив ся так швидко і так успішно, що цїна за фунт індика впала відразу на 35 центів, 30 центів, а декуди навіть на 18 центів. Та завзяті господинї не дали тою знижкою цїни переблагати ся і індиків зовсїм таки не купували. Шпекулянти потратили з приводу того бабського бойкоту сотки тисяч долярів і мають тепер добру научку на будуче. Боячи ся подібних страт і на инших житєвих средствах, купцї починають знижувати цїни на свої товари і тим способом ратують ся перед банкротством. Так приміром за бочку бараболь жадають тепер не 7, а тільки 5 долярів.

Як цїни споживних артикулів будуть на далї доступні для пересїчного американського зарібника, то за се треба подякувати не американському урядови, але американським жінкам.

В своїм часї правительство Злучених Держав вислало до Мексика карну експедицию, яка мала на цїли зловити „бандита" Віллю, котрий веде війну з бувшим своїм приятелем, ґен. Каранцою (теперішним президентом Мексика), а крім того докучає, де тільки може, американським горожанам. Американські вояки пустили ся були навіть в погоню за Віллею і заявили публично, що не спічнуть доти, доки того „бандита" не дістануть у свої руки — живого або мертвого.

Кілька разів ходили чутки (деякі з них мали навіть характер офіціяльний), що Віллю вже зловлено і через те карна експедиция Американців свою цїль осягнула. Инші знова вісти запевняли, що Вілля погиб десь-там у мексиканських дебрах, утїкаючи перед наступаючим війском „ґрінґів" (так прозивають Мексиканцї своїх північних сусїдів — Американців). Через якийсь час про Віллю не було вже в американських ґазетах нїякої бесїди, бо пощо там кому займати ся небіщиком...

Та небавом „по смерти" Віллї стало ся чудо... Він „воскрес з мертвих", пішов собі на полудне Мексика, зорґанїзував нову кількатисячну армію, зоружив її крісами, доставленими добросердними „ґрінґами", і рушив з цїлим розгоном на північ. В короткім часї зіткнув ся з військами свого противника Каранци, побив їх на голову, відібрав від них столицю північного Мексика, місто Чіваву, і зближаєть ся тепер до Ріо Ґранде (ріка, яка становить границю між Злученими Державами і Мексиком).

Про ґен. Віллю курсують тепер нові вісти: одні з них [illegible], що жовнїри „бандита" Віллї вирізують в пень усї жінки і дїти у захоплених ними місцевостях, а другі знова впевняють, що ті жовніри не поповняють нїяких насильств і ведуть себе зовсім „по джентельменськи".

Богато визначних Американців, котрі знають близше мексиканські обставини, критикують остро уряд Злучених Держав і кажуть, що було би лїпше, як би президент Вілсон узнав був провізоричним президентом Мексика ґен. Віллю, а не ґен. Каранцу, бо Каранца є далеко більшим бандитом нїж зненавиджений вашінґтонськими кругами Вілля.

Чи ґенерал Вілля є справдї бандитом, чи нї — се можуть осудити найлїпше самі Мексиканцї. Ми лише можемо ствердити факт, що тому „бандитови" не можуть скрутити карку анї війска карної експедициї Злучених Держав, анї війска протеґованого американським урядом президента Каранци. Вілля має в своїй вітчинї богато прихильників, а се знак, що його „бандитизм" має якийсь ідейний підклад. За простим горлорізом нарід не піде...

Причини виступленя У. Н. Союза з Федерациї.

VIII.

Справа Американсько-Українського Бюра.

Від часу виступленя Українського Народного Союза з Федерациї посипали ся в „Народній Волї" і на вічах Федерациї закиди проти членів товариства „Американсько-Українського Бюра", що вони зрабували народний гріш, що присвоїли собі народну інституцию і т. п. Ми зовсїм не дивуємо ся анї п. Арданови анї п. Січинському, що шукають способів пімстити ся на тих, котрі викрили їх наміри, котрі представили перед загалом в правдивім сьвітлї дотеперішну роботу деяких членів Федерациї в користь соціялїстичної партиї і на користь свою власну, за те на шкоду для справи загальної. Ми віримо, що пп. Арданови, Січинському, Цеглинському і прочій компанії мусить бути дуже прикро, що члени товариства „Американсько-Українського Бюра" не дали себе ошукати і не продали їм „народного бізнесу". У своїм засліпленю чесна компанія зайшла навіть так далеко, що старає ся нинї впоювати в загал, що заступники У. Н. Союза лише тому й виступили з Федерациї, бо не хотїли продати „українському народови" (читай: пп. Арданови, Січинському, Цеглинському, Луціву і прочій компанії) бізнесу. У своїй загорілости забули навіть, що двох з бувших заступників У. Н. Союза, именно пп. Капітула і О. Стеткевич, членами тов. „Американсько-Українського Бюра" зовсїм не були.

З огляду на те, що закиди пп. Ардана і Січинського проти членів згаданого товариства є неправдиві і без найменьшої підстави, що розсїванє тих вістий має на цїли з одної сторони пімсту, а з другої сторони закрити правдиві причини виступленя У. Н. Союза з Федерациї, уважаємо за відповідне представити коротенько історію товариства „Амер.-Укр. Бюра" від його основаня аж дотепер.

Як відомо, Українська Народна Рада, основана при У. Н. Союзї, покликала дня 17. серпня 1915 р. до житя „Інформацийне Бюро". Причиною основаня сего бюра було те, що У. Н. Союз, зглядно редакция „Свободи" одержувала дуже часто зажаленя на ріжних несовісних аґентів, які, використуючи воєнний час і получені з тим перешкоди в посилцї гроший і листів, допускали ся ріжних ярких надужить. Рівнож богато людий звертало ся до редакциї „Свободи" в справі відшукуваня кревних в старім краю, в Америцї, в полонї і т. п.

Покликане до житя „Інформацийне Бюро" не мало на цїли бізнесу, але охорону наших людий перед визиском і удїлюванє ріжних порад. З огляду на те, що згадане бюро містило ся в домі У. Н. Союза, гроший на його основанє не було треба, тим більше, що в початках всї справи полагоджували пп. А. Савка і Б. Дуткевич, які не побирали за се нїякої винагороди.

В міру розвою сего бюра принято до працї в канцелярії зразу одну, а відтак ще другу силу.

В другій половинї місяця жовтня м. р. на підставі приватного доносу стейтові власти заборонили веденє сего рода бюра, подаючи за причину, що У. Н. Союз, яко добродійне товариство, не має права вести того рода бізнесу, і зажадали під загрозою кари завісити сейчас дїяльність інформацийного бюра. На підставі сеї заборони мусїло ся здержати дїяльність „Інформацийного Бюра".

На Українськім Соймі, який відбув ся в Ню Йорку дня 30. і 31. жовтня м. р., при обговорюваню цїлий і задач маючої ся основати загальної народної української орґанізациї, була бесїда і про інформацийне бюро. Однак бюро, про яке була бесїда на Соймі, мало бути бюром для інформованя чужинців про українську справу, бюро пресове (подібно як те бюро, яке основано з днем 1. серпня с. р. при Федерациї, лише з тою ріжницею, що воно мало щось робити), а не бюро для пересилки гроший, листів, продажи корабельних карт, книжок і т. д. Натомісць се нове товариство мало дати ініціятиву, щоби того рода економічні институциї основувано. На доказ, що воно так дїйсно було, про се сьвідчить і звіт з Українського Сойму і чартер Федерациї.

Коли дня 14. падолиста м. р. в домі лоєра Поллока обговорювано справу чартеру Федерациї, прийшла бесїда, щоби до чартеру вставити поміж цїлями товариства також веденє економічних бізнесів. Тодї лоєр Поллок заявив, що закон не позволяє вести бізнесів того рода товариствам.

На підставі отже заказу стейтових властий і на підставі опінії адвоката Федерациї, дня 29. падолиста м. р. підписано чартер „Американсько-Українського Бюра", винаймлено льокаль в Ню Йорку і розпочато приготовленя до уладженя льокалю.

Дня 18. грудня м. р. на засїданю У. Н. Ради предложено звіт з дїяльности і звіт фінансовий „Інформацийного Бюра". Фінансовий звіт виказав чистий зиск в сумі 318.85 долярів. Коли виринула дискусія про винагородженє пп. Савки і Дуткевича за їх 4-місячну поміч в „Інформацийнім Бюрі", оба панове заявили, що зрікають ся всякої винагороди під тим условєм, щоби цїлий чистий зиск був призначений на поміч для старого краю. Чистий зиск роздїлено як слїдує: 150 долярів для вдів і сиріт, 150 долярів для Січових Стрільцїв, а 50 рублїв на запомогу для Сибіряків. Всю кореспонденцию ухвалено передати новооснованому товариству „Американсько-Українське Бюро".

На тойсамий день скликали основателї нараду в справі уложеня лїсти осіб, які мали би закупити удїли (шери) новооснованого товариства. Помимо того, що запрошеня на наради вислано до поверх 30 осіб, зявили ся крім урядників У. Н. Союза лише чотирох, а именно пп.: Січинський, Ярема, Бєля і Литвин.

П. Січинський, який день або два передтим перечитував цїлий статут товариства, поставив на засїданю отсї головні домаганя, які після його гадки повинні бути ухвалені і вставлені до статута: а) Дивіденда від шерів не повинна бути висша нїж 8%; б) цїлий чистий зиск має бути призначений на Федерацию. В дискусиї виказували присутні безпідставність таких застережень, а то тому, бо про подїл зиску можуть рішати лише загальні збори членів і тому того рода статутові обмеженя були би безпредметові. Члени мають право не лише ухвалювати подїл зиску, але також і статут. Натомісць підносили потребу, щоби до товариства приступив як найширший круг людий; а щоби не виглядало на те, що комусь залежить виключно на дивіденді, обмежити число шерів, які може мати одна і тасама особа. Таксамо піднесено справу, що часть чистого зиску мусить призначувати ся на резервовий фонд для покритя евентуальних втрат.

Взагалї замітне було, що п. Січинський страшно ломив собі вже тодї голову, що робити зі зисками, але мовчав, коли його запитали, хто дасть гроші на основанє і хто буде покривати евентуальні втрати та поносити ризико.

Дня 22. грудня м. р. тов. „Американсько-Українське Бюро" розпочало дїяльність, отвираючи свій офіс в Ню Йорку.

Зразу був спокій і нікому й на гадку не прийшло, що Ядловський, Угорчак, Савка, Дуткевич, Лотоцький і прочі допускають ся такого страшного „злочину" на народї.

Мовчали і п. Ардан і п. Січинський. Ардан не міг повірити в те, щоби якийсь бізнес міг без нього істнувати. Мовчав, бо був мабуть певний, що без нього новозасноване товариство мусить збанкротувати.

Тимчасом дїяло ся инакше. Товариство почало гарно розвивати ся, загал почав відносити ся до товариства з повним довірєм, дїяльність товариства з кождим днем зростала. Коли пп. Ардан і Січинський довідали ся, що в бюрі працює вже пять людий, коли довідали ся, що товариство ухвалило жертву в сумі 100 дол. на купно „Народного Дому" в Ню Йорку, стало їм жаль тисячних зисків і давай укладати пляни на відобранє сего бізнесу. Зразу почали появляти ся в „Народній Волї" дописи з Ню Йорку про бюро, а небавом опісля еже отверте домаганє п. Ардана, що бюро має бути власностию Федерациї.

По довших доказах і протидоказах, чи Федерация, яко така, може вести у власнім зарядї того рода бізнес, чи нї, щоби позбекати ся раз на все напастий і докорів, ухвалено на зборах товариства (дня 3. вересня с. р.) відпродати Федерациї „Американсько-Українське Бюро" за суму 2.000 долярів. За 2.000 долярів мала Федерация дістати уладженє офісу і фірму. (На підставі квітів виказано именно, що таку суму Бюро заплатило за уладженє офісу і виробленє чартеру товариства). Також назначено двомісячний реченець заплати.

Федерация на се згодила ся і оголосила та розіслала відозви до всїх товариств, братств і віддїлів в справі жертв на купно Бюра.

Дня 3. падолиста с. р. відбуло ся засїданє Бюра, на яке прибули також пп. Січинський і Цеглинський в товаристві лоєра Поллока. Згадані панове предложили в імени Федерациї до підпису умову, яку дирекция „Амер.-Укр. Бюра" уважала за невідповідну і її відкинула.

Головні причини відкиненя предложеної умови були отсї:

1. Умова містила в собі ріжні застереженя супроти членів товариства, про які давнїйше нїколи не було бесїди, і які для членів були шкідливі. І так приміром:

а) Перша точка умови, яка звучала: „Властителї бюра, разом і поодиноко, годять ся не входити в того рода бізнеси, або не основувати подібного бізнесу під назвою „Амер.-Укр. Бюро", або під подібною назвою, або бути інтересованими безпосередно чи посередно, яко члени (шеровцї), урядники, робітники або в инший спосіб, в того рода або подібнім бізнесї чи подібної назви за час .... лїт на території Злучених Держав і т. д.

б) Друга точка умови: Купуючі можуть перепродати сей бізнес якійнебудь особі або особам і т. д.

2. Після предложеної умови купуючі робили собі претенсиї не лише до уладженя офісу і фірми, але також до книгарнї, до готівки і инших активів, не обнятих давнїйшою умовою.

3. Федерация не мала суми, потрібної за заплаченє бізнесу, бо зібрала на сю цїль всего 1.583.50, а сума купна виносила 2.000 долярів.

4. Федерация через свою дїяльність дала доказ, що вона є орґанізацією партійною, соціялїстичною, а не загальнонародною.

Вже повисше наведені причини сьвідчать найлїпше про скромні наміри плєніпотентів від Федерациї. Треба тут ще також і се додати, що членам товариства грозила на случай підписаня предложеної умови небезпека, що могли втратити і бюро і гроші.

ЛИСТ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Писаний до Миколи Д. Величка в Ню Йорку).

Заболотівцї, 27. вересня 1916.

Любий Брате!

Пишу до Тебе пару слів в надії дещо довідати ся про Твоє здоровлє і поводженє. Ми здорові всї і жиємо всї, лише обляг нас смуток і нудьга обгортає нас що дня і що години, бо важкий час настав...

Я писала до Тебе один лист ще з дому (з Болшівців, пов. Рогатин), а тепер пишу другий, але вже з иншої сторони (Заболотівцї коло Жидачова). З нами є тут лише дїдо Ілько Калин зі своєю родиною й Андрусь Бойко зі своєю родиною, а де прочі, то не знаємо. Брат Михайло здоровий, а про Івана не знаємо, бо вже три тижнї, як ми вийшли з дому і листа від нього не маємо ще й доси.

Наразї кінчу, а пізнїйше ще напишу. Ти однак до нас не пиши, бо ми не знаємо, як довго будемо тут „на кватирах". Здоровлять Тебе і Семена — тато, мама, невістки і їх дїти, сестра Варвара та її дїти. До побаченя — Твоя сестра **Настя.**

Марко Скритий.

ЛИСТ.

Чи чуєш, як уста говорять,
Рука рисує, чорнило пише?
Се сум і біль сї вірші творять,
Важку бо думу серце колише.

Сплакані очи, мов зорі в небі,
Сьвітять ще хвильку і позгасають...
Та я жию ще й мрії про Тебе
В голові шумом лїтають.

Я все про Тебе, про Твою вдачу
Співаю пісню тиху й тужну;
У снї сьмію ся, а у день плачу
І клену долю нашу сьвяту...

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В НЮ ЙОРКУ.

(Повисша рецензія була поміщена в нюйорській російській часописи „Русское Слово" (ч. 1400 з 24. падолиста б. р.) і була підписана **М. Непримиримим.** Переводимо її тут дословно так, як вона була поміщена в згаданій часописи).

Кому приходило ся бути в недїлю, 12. падолиста б. р., в гали „Арлінґтон" і бачити на сценї „Ясні зорі", поставлені Драматичним Кружком товариства „Нова Україна", тому не потрібно вже говорити, що український улюблений театр йде по вибраній дорозї. Огляньте ся назад. Прослїдіть всї українські вистави, які відгравали аматори тутешних українських товариств за останні 3 або 4 роки. Що ви могли би сказати про них?

То були насьмішки, карикатури, поруганє штуки, яку зроджено для штуки. Писали ся обширні оголошеня, робило ся реклямні поклики, зазначувано голосні імена письменників і назви драм, наприклад „Серед бурі", „Невольник", „Ох, не люби двох!" і т. п. Ті голосні поклики остали ся голосними покликами на папери. В дїйсности ми не бачили нїчого артистичного; таким способом сцена тратить свою артистичну красу і більше ся чи друга драма не появляєть ся на сценї. Публика тратить всяку охоту і смак учащати на такі представленя.

Кружки не старали ся підняти українську сцену на відповідну висоту, заінтересувати публику творчостию письменника, зробити чисто артистичний твір витворенєм штуки для штуки. Вони устроювали рівночасно представленє і баль. Навіть мало сьвідомий чоловік міг зауважати, що на балї звичайно буває публики 4 або 5 разів більше нїж на представленю.

Що се? Де артистичність, котра приковує зір видця без ріжницї його вихованя? Де штука, яка хоч на хвилину могла би відірвати видця від його звичайних, буденних думок?

Того не було. Нинї же навідворот, ми можемо спостерегти що инше. Перший раз, здаєть ся, Драматичний Кружок товариства „Нова Україна" виставив на сценї „Ясні зорі" і тут ми вже бачимо картину артистичности, котра заслугує на серіозну критику, критику справедливу, котра могла би направити ті тонкі неточности, мало доступні для більшої части нашої публики. Ті неточности, я думаю, знані і самому режісерови п. Кисїлеви. Яко примір ми візьмемо ролю Фатіми, яку відіграла п-на Самотис. Хоч та роля вийшла замітно добре, то її віддавало ся штучно, підроблено проти самого характеру п-ни Самотис. Мелянхолїкам повинно ся давати мелянхолїйні ролї. Виступ на сцену п-ни Самотис в американських черевиках хоч і не відграє важної ролї в згаданій картинї, то все таки заслугує на те, аби режісер звернув увагу на такі річи.

Невільники віддали свої ролї добре, але декотрі з них були мабуть перший раз на сценї, без підготованя. Та, хоч се і маловажне, але деколи й такі дрібнички могли би викликати загальне невдоволенє. Длятого треба бути осторожним в таких случаях.

Що можна сказати про панну Іваночківну? Вона виповнила свою трудну ролю надсподївано. Се — гордість для кружка. Вона зчасом могла би бути дїйсною артисткою; маленькі промахи виправляють ся самі з часом та з практикою. П-на Засїдкевич віддала свою ролю прегарно. Видно, що вона має артистичну способність. Для поправи ґестикуляциї (рухів) потрібна практика.

П. Н. Кисїль в ролї Баші вивязав ся дуже добре.

М. Мелешко в ролї Панаса, старого невільника, вийшов дуже красно. Дїйсно, сей тип він передав точно. Проба М. Мелешка загладити ошибку одного з невільників була би вдатна і незамітна для видців, коли би він своїм косим зором не був виявив її.

П. К. Попович в ролї молодого козака-невільника був за слабий лише в дикциї. Він, вже зі своєї вдачі, не міг із силою передати слів „Як би в моїх руках була" і проче. В тих словах виявляєть ся весь запал козака-запорожця, героя.

Другорядні ролї були віддані вдатно. Діриґент музики і хору повинен бути більше спритним і бути приготованим на всякий случай. Дісонанс, який зайшов у хорі, не є виною артистів, але самого п. Сербенського.

Проча картина представленя була чудова. Шум і гамір, які ми спостерігали на попередних виставах через довший час, нинї щез. Всї — безусловно всї — із захоплюючим чутєм ловили кожде слово, кождий рух артиста-аматора.

Більша частина публики не покидала своїх місць в часї антрактів.

Отсе є оцїнка працї Драматичного Кружка т-ва „Нова Україна", в котрім можна бачити, коли вже не зовсїм правильний театр, то, по крайній мірі, фундаментальний зародок українського театру на американській земли.

. Семешко.

З СИБІРСЬКИХ СПОГАДІВ.

(Передрук заборонений).

58. Скарга Йосифа Канта.

...було в падолисті 1915 року. Я ...ї у шпиталі в Томску, а як тіль... звичайний осінний розкалї уста... ся санна дорога, то справник ...мський видав приказ негайно ...и мене в Наримський край.

...о собою розуміє ся, поліція ...лапала мене і потягла до по... полїційної управи.

...ж того дня везли в Наримський ...у партію засланців, то ото і ...іли до неї прилучити.

...и партією в страшні морози ду... ...по, бо везуть тодї засланців не ...ми кіньми, а звичайними се... ...ми. Возити засланців — се на... повинність сибірських селян. ...инність давно сидить їм у печін... ...е зрікти ся її вони ніяк не мо... не можуть і за гроші відкупити ...-б не була прикра робота дома, ...прибула в село партія заслан... ...дай печене й варене, запрягай ...ези.

...більше відчували селяни сю по... ...ь в часї війни, коли і конї і му... ...рали до війська і коли заслан... ...ли на Сибір майже кождий день. ...виходило так, що у селян тіль... роботи було, що возити засланців. ...ни злостили ся, але позаяк зма... ...з начальством боялись, то всю ...ість зганяли на засланцях, по... ...меньше винуватих у тім, що се... ...стільки клопоту мають.

...хати в партії, то цїла біда. Селя... ...прягає одну коняку до голих са... ...ловить туди двох засланців і ...к хочеш. Холодно, закутати ся ..., а незастелених саний піддуває ...ю... Як є велика партія засланців, ... саний назбирає ся і до пів ...дуть поволи, нога за ногою. Про ...поганяв коня, нічого й думати... ...ж „етап" трудно витримати, щоб ...брацути на віки. Засланцї мусять ...з саний і танцювати на морозї ...ри (циганського танцю).

...ені самому кілька разів доводило ...зи таким способом і я кождий раз ...нав своє житє.

...а сей раз я задумав відбити ся ...артії і їхати окремо, бо коли ве... ...одного, двох, а навіть трох, то ве... ...скоро, почтовими кіньми, так, що ...ч. 10 днів на селянських санях, ...о Нариму триває найбільше 3 дні. ...а ту пору я вже був у сварці зі ...ником Пелїошевським, то годї бу... ...думати, щоб він залишив мене ще ... день в Томску.

...сварці з Пелїошевським був також ...го помічник Вишневський, то я до ...ього й звернув ся. Вислухавши мою ...бу, він сказав, що се можна зро... ...лише в один спосіб:

— Ви — каже Вишневський — сп... ...мирно тут, в поліції, аж доки не ...уть коні на подвірє. А як будемо ...вати партію по санях, то ви собі ...ь з полїції на фронтові двері і ... Партії ізза вас одного тримати ...дуть, повезуть. Я дам приказ по... ...шукати вас і арештувати. Коли ...сховаєтесь і переночуєте так, щоб ...е не злапали — буде добре; а як ...мо, то, вибачте, будете ночувати ...шті, а завтра поїдете почтовими ...и.

...оганий се був спосіб, але їзда се... ...ими кіньми при тих умовинах ...ще гірша, і я згодив ся на пора... ...шневського.

...артію відправляли смерком, то ме... ...дуже трудно було втекти, а вже ...вав ся я так добре, що полїція ...злапала.

...ранок приходжу до полїції. Ме... ...же схопили і приставили вар... ...мчасом зателефонували на поч... ...цію і за чверть години я вже ...у санях. Помічник справника ...вський сказав менї, що разом зі ...поїде і другий засланець, Йосиф ...котрий сидить в арештї.

...звих десяти хвилинах ждання я ...заду саний лайку стражників і ...невідомого менї чоловіка. Обер... ..., я побачив, що двох страж... ...тягнуть по землї чоловіка, літ ...і штуркають його чобітьми по... Сим чоловіком був власне ...Кант. Він опирав ся і кричав:

— Я так не поїду. Пустіть мене до ..., най віддасть мої гроші!

— Іди, іди! Зараз в Нарим поїдеш!

— Караул (сторож, вартівник)! Ра... ...хто в Бога вірує! Куди ви ме...? Голий я в такий мороз не ... справник віддасть хоч мої ...10 рублів. Ратуйте!

Кант кричав дуже голосно, але ніхто не звертав на се жадної уваги. Певно такі випадки бували тут часто, то вже призвичаїлись. Силою втягли Канта в сани і поїхали.

Се було неймовірне лайдацтво. На Кантови була тільки блюзка і черевики, їхати треба було коло пів тисячі верств, а мороз давив на яких 30 степенів Реоміра.

На припорученє моїх наримських товаришів я купив в Томску три парі повстяних чобіт і віз їх з собою. Бачучи лихе положенє Канта, я дав йому одну пару чобіт і він тут же в санях перезув ся.

До першої стациї — Попадейкіно — всього 12 верств ми їхали трохи більше ніж пів години, але Кант дуже змерз, посинів і цокав зубами як голодний вовк. Почтарева баба, як побачила, що чоловіка в одній блюзці вивозять у Нарим, аж руками сплеснула. Вона зараз дістала кожух свого чоловіка і дала його Кантови на дорогу. Завдяки сьому Йосиф Кант доїхав до Нариму більше-меньше щасливо, а відтам післав міністрови справ внутрішних скаргу такого змісту:

„Ся моя скарга Вашому Високопревосходительству є наслїдком цїлком незаконних подій томського повітового справника Владислава Пелїошевського.

Коротко вся суть дїла є ось у чім:

Передтим, як вивезли мене в Нарим, я шість днів сидів в арештї при повітовій полїції в Томску. Харчових гроший — по 10 копійок на день — менї зовсім не видавали. У мене було 10 рублїв власних гроший, але передтим, заки мене посадили в арешт, справник Пелїошевський ті гроші від мене відібрав.

З моїх власних гроший менї також нічого не видавали і я мусів, сидячи в арештї, голодувати.

Як я не домагав ся, щоб видали менї харчові гроші — нічого не помогло. Просив, а навіть робив скандали — один результат.

Два дні я цїлком нічого не їв і знесилїв до тої степени, що вже ключник арешту Рішетнїков пожалїв мене і дав менї шматок хлїба. Остатні дні я жебрав серед других нещасливих, котрі сидїли в арештї, і підтримував себе тим, що вони давали менї з милосердя.

При сїм звертаю особливу увагу Вашого Превосходительства на те, що в томськім арештї взагалї нікому ніколи не дають харчових гроший. Казна (державна каса, скарб) видає на се чималі суми, а куди вони дївають ся — того я не знаю. Харчові гроші давали тільки тим, хто робив ізза сього дуже великі скандали, але щодо мене, то менї і се не помогло. В маю я також сидів чотири дни в арештї при повітовій полїції і також харчових гроший менї не видавали.

З початку я просив видати менї гроші, але на се не звернули уваги. Тодї я, доведений голодом до розпуки, підняв великий скандал, дошкою з лавки порозбивав усї вікна в арештї, поломив крати в однім вікнї, але і се не помогло: гроший менї не дали; а замісць того звязали крінким мотузом, продержали звязаного зо три години і нарештї вивезли в Наримський край.

Дня 15. падолиста мене голодного прямо з арешту посадили в сани і вивезли в Наримський край; при тім не тільки не віддали менї моїх власних 10 рублїв, але навіть не дали і 50 копійок харчових, які належали ся менї від уряду за пів тисячі верств подорожи до Нариму.

Мої протести і погрози, що буду скаржити ся, не зробили на справника Пелїошевського ніякісінького враженя і я всю дорогу від Томска до Нариму мусів голодувати, підтримуючись тільки тим, що люди давали менї з милосердя, як жебракови.

Бачучи у всїм тім надужитє власти з боку справника Пелїошевського, я покірно прошу Ваше Високопревосходительство після сеї моєї скарги зробити слїдство і справника Пелїошевського віддати під суд".

Сю свою скаргу Йосиф Кант післав на імя товариша (заступника) міністра справ внутрішних, С. П. Білецького, у порученім (реджістрованім) листї 24. падолиста за посьвідкою наримської почти під ч. 723.

Таких скарг у міністерство справ внутрішних з Наримського краю сипалось не мало і нарештї міністер прислав у Наримський край ґенерала Софронова для розслїдженя тих скарг.

Як тільки ґенерал Софронов прибув до Томска, справник Пелїошевський телеґрафічно попередив про се пристава Вальтера і звелїв йому „приготовитись".

Пристав Вальтер „приготовив ся" дуже скоро. Всїх непевних засланців, від котрих можна було сподїватись, що вони будуть скаржитись ґенералови, пристав зараз же порозсилав по найдальших селах, знаючи, що ґенерал туди не поїде.

Знаючи добре, що і я буду скаржити ся ґенералови, пристав хотів позбутись і мене, але се було не так просто. В глухе село мене так собі, з доброго дива, не пішлеш, бо я і брикатись умію; до тогож я мав лїкарське сьвідоцтво, де було сказано, що я хорий і мушу бути під доглядом лїкаря. Все те Вальтер добре знав і через те пустив ся на хитрощі. Він доручив менї „бумагу", де було сказано, що менї позволено їхати в Томск, і радив зараз же їхати.

Про те, що ґенерал Софронов їде на ревізию місць засланя і є вже навіть у Томску, ніхто з нас не знав, але потім, як пристав „чистив" і „сортував" засланців, ми бачили, що він жде чогось надзвичайного. Почали ждати і ми. До тогож менї було дуже підозрілим, що менї так раптом позволили їхати в Томск. Нїде правди дїти, я волїв би жити в Томску ніж в Наримі, алеж так, з доброго дива, в Томск нікого не пускають. „Тут щось-то не так" — думав я і від поїздки в Томск відмовив ся.

А в три днї після сього, саме на перший день Різдвяних сьвят, прибув до нас і ґенерал Софронов.

Про те, як він робив „розслїджуванє" скарг засланців, я розкажу колись окремо. У нас всїх було таке враженє, що ґенерал був дуже вдоволений, коли не найшов в Наримі тих, котрі скаржили ся міністрови, а на села він не поїхав.

Визвавши мене і ще декого з товаришів, він розпитував, як нам живеть ся на засланю, а потім зїв у пристава добру вечеру і, випивши в смак, сїв у сани і поїхав до Томска.

Йосифа Канта він так і не бачив, але не забув про Канта справник Пелїошевський. Причіпившись до того, що Кант лаяв стражників, коли вони тягли його в сани, він зробив протокол, а віцеґубернатор Володимиров на підставі того протоколу адміністраційно посадив Канта аж на два місяцї в тюрму — за „образу стражників".

ВИКАЗ ЖЕРТВ НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

(НАДІСЛАНІ ДО АДМ. „СВОБОДИ").

1. **Ансонія, Конн.** На весїлю Івана і Тирони Рогач, яке відбуло ся на дни 11. падолиста зложили датки на фонд вдів і сиріт в старім краю на руки М. Головчака і В. Ваври слїдуючі добродії: І. Рогач $5.00; В. Вавро, М. Головчак і І. Гуцуляк по $1.00; В. Шуран, С. Шуран, І. Проців, І. Разік, Ю. Гяда і В. Гяда по 50 цнт.; І. Клим і О. Самодал по 25 цнт. — Разом $11.50

2. **Перт Амбой, Н. Дж.** Всч. о. Н. Чаплинський прислав збірку на Сибіряків, зібрану на відчитї п. Г. Гемешка дня 19. падолиста с. р. 18.13

3. **Іст Норвіч, Н. Й.** Стефан Карас прислав для нещасних жертв війни в Галичині $1.00; на визволенє України $1.00 і на Сибіряків $1.00. — Разом 3.00

4. **Нюпорт, Р. Ай.** Панько Мода прислав збірку з хрестин у Максима Пашкевича, яку зложили для потерпівших від війни Українців слїдуючі добродії: М. Пашкевич і П. Мода по $1.50; С. Ганц і Ів. Балак по $1.00. — Разом 5.00

5. **Пассайк, Н. Дж.** О. Свитак прислав збірку для вдів і сиріт по полягших у війнї Українцях, яку зложили гості на весїлю у Василя Олїйника на руки Мих. Припхана і О. Свитака слїдуючі добродії: Он. Свитак $1.00; В. Олїйк, Н. Кінайлюк і П. Шупер по 50 цнт.; І. Юсипчук, Палина Балагурак, М. Припхан, М. Горгій, Марія Фокшей, Гр. Бровчук і Ів. Фукс по 25 цнт.; дрібними датками 80 цнт. Разом $5.05. Пересилка 5 цнт. — Остає 5.00

6. **Фултон, Н. Й.** На хрестинах у Стеф. Поповняка зложили на дар для Українських Січових Стрільців слїдуючі гості: С. Поповняк $1.10; І. Іваськів $1.00; С. Дробій і П. Ільків по 35 цнт.; І. Музичка, І. Федьків, І. Зорічний, В. Зорічний, С. Мушонка, Кейда Музичка, Ганька Когут і Текля Федьків по 25 цнт.; С. Тисячний 20 цнт.; С. Федьків 5 цнт. — Разом 5.05

7. **Тітусвіл, Па.** Ів. Коцан, секр. від. 72 У. Н. С. прислав збірку для нещасних жертв війни, зложену на хрестинах у Вол. Рога на руки Мих. Сльоньовського. Жертвували слїдуючі добродії: Володимир Ріг $1.00; І. Когут і Маґда Ріг по 50 цнт.; Н. Ріг, М. Сльоньовський, Гр. Сльоньовський, І. Кавалко, М. Стефанишин, Н. Лїщинський, М. Колодрубець, А. Борковський і І. Коцан по 25 цнт.; В. Коцан, с. Івана 20 цнт. — Разом 4.45

8. **Горгем, Н. Дак.** Дмитро Глїбійчук прислав збірку з весїля у Григорія Палагнюка, зложену на Українців засланих на Сибіри 7.05

9. **Фултон, Н. Й.** Д. Коваль прислав жертву для бідних вдів і сиріт в старім краю, якою заняли ся Дмитро Оленцкий і Д. Коваль. Жертвували слїдуючі добродії: Д. Оленцкий, Д. Коваль, І. Гривнак, М. Гринчук і М. Павлюка по $1.00; Г. Дрозда, Д. Посїд, Д. Бажалук, І. Солоничний, І. Заневич, І. Музичка, І. Каменюк, І. Лушний, М. Дебера, М. Лобур і С. Демчак по 50 цнт.; С. Тисьочний і С. Мошонка по 30 цнт.; Анна Когут, Анна Гранатовська, Михайлина Коваль, Марія Попик, Рузя Іваницька, Рузя Данильчак, В. Гудима, І. Чирак, І. Куц, І. Демчак, Т. Муц, Т. Муха, Он. Буско, П. Ільків і С. Дробій по 25 цнт.; Г. Соколовський і Ф. Підгурський по 20 цнт.; Т. Хуґо 10 цнт. Разом $15.35. — При нагодї весїля зібрано на тусаму цїль: С. Спиnда, С. Добраганський і Ю. Дашкевич по 25 цнт.; С. Куш 10 цнт. Разом 85 цнт. — Обі збірки разом 16.20

10. **Сімор, Конн.** В. Процик прислав збірку з хрестин у Семена Вітяка, якою заняв ся А. Бомба. Жертвували слїдуючі добродії: С. Вітяк 75 цнт.; Я. Чайковський 45 цнт.; А. Бомба, Т. Дзядик, А. Паньчишин, П. Фатула, А. Вітяк, А. Пласкон і І. Адамяк по 25 цнт.; С. Бомба 20 цнт.; В. Процик 15 цнт.; О. Вітяк і С. Дзядик по 10 цнт. — Разом 3.50

Разом $78.88

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

—o—

До відома галицьким Українцям.

Заступництво австрійсько-угорського конзуляту в Бофало, Н. Й., просить нас помістити отсе повідомленє: Австрійсько-угорську конзулярну аґенцію, 729 Брізбен Блдґ., Бофало, Н. Й., замикають ся з днем 1. грудня б. р. Зі всїми справами, які доси належали до бофаловського округа, треба звертати ся до австрійсько-угорського ґенерального конзуляту в Ню Йорку. Листи у всяких справах треба адресувати до: Austro-Hungarian Consulate General, 24 State St., New York City.

Дїти їдуть в делєґації до Вашінґтону.

В пятницю (1. грудня) раннім поїздом виїхало з Ню Йорку до Вашінґтону четверо дїтий, які мають жадати від президента Вілсона, аби він розпочав мирові кроки. Резолюції, які ті дїти повезли до Вашінґтону, ухвалено на мітинґу, який відбув ся минувшої середи в салі публичної школи при улици Ріфінґтон і Пітт. На запит, чи президент прийме згадану делєґацію, вічевий комітет одержав від президента прихильну відповідь.

Часописи підносять цїну.

Три пітсбурські ранні часописи піднесли цїну за часопись з 10 на 12 центів тижнево. Чотири пополудневі часописи піднесли цїну з одного цента на два центи за число.

Дві часописи в Кларксбурґ, В. Ва., піднесли цїну з двох центів на три центи за число.

Злучені Держави будують нові кораблї.

Правительство Злучених Держав виасиґнувало 65,000,000 долярів на будову нових кораблїв. Чотири воєнні кораблї мають коштувати 44 міліони долярів, 2 підводні лодки 2 міліони 380 тисяч долярів, а 27 прибережних підводних лодок мають коштувати 18 міліонів 620 тисяч долярів.

Безробітє в Калїфорнії.

Комісія суспільного обезпеченя в стейтї Калїфорнія запропонувала міським урядам, аби вони можливими способами старали ся забезпечити тих робітників, які в зимі не мають занятя. Др. Филип Кінґ Бравн заявив, що зима позбавляє 50% робітників працї. В стейтї є 75,000 припаґідних робітників, а з них 40,000 в зимі не має працї. Всї вони приїзджають на зиму до Сан Франціско, волочать ся по улицях і тим загрожують суспільному ладови. З того числа около 15 до 20% берeть ся до місцевих заведень для бідних, через що на місто спадає великий тягар.

Кільконадцять коштує вибір президента.

Виборчий комітет демократичної партії видав около 2,000,000 долярів на аґітацію за Вудровом Вілсоном, яко кандидатом демократичної партії на президента Злучених Держав. Аґітацію вело ся на велику скалю, тому і кошти мусять бути великі. Лише три стейти, Ілліноіс, Оґайо і Пенсильвенія, контують кождий по 60,000 долярів, що робить разом суму 180,000 долярів. Зі всїх стейтів найбільше гроший пожер стейт Ню Йорк, бо 166,000 долярів.

Убили чоловіка задля годинника.

В Дерби, Конн., поліція заарештувала Італійця Кармінa Лянціллія, якому закидають убийство М. Ґольдштайна. Сьвідок Кармінo Пісамелї зізнав, що Ґольдштайна убив брат заарештованого К. Лянціллія. Також зізнав, що він і Лянціллія і ще двох инших плянували убийство, аби зрабувати у Ґольдштайна золотий годинник.

Підробив чеків на 100.000 долярів.

Нюйорська поліція приловила 30-лїтного Адольфа Лефлєра, який мав сфальшований чек на 200 долярів. Чек виставлений на імя фірми Франсіс Ґ. Леджет & Спілка в Ню Йорку. Директори фірми заявили на поліції, що на імя їх фірми підроблено чеків не богато, лише на 100,000 долярів. Догадують ся, що се власне Лефлєр їх підробив.

Богатий Індіянин оженив ся з білою дївчиною.

В католицькій церкві в Ошкош, Віс., повінчали ся Віліям Лї і Тереса Сельвічка. В. Лї є властителем великих ремісностий і богатих копалень нафти в Сапульпа, Окла., і походить з індіянської родини. Т. Сельвічка є молодою дївчиною з білої раси. Віліям Лї чисельть 19 лїт житя. Його мастки принесять йому кілька соток дешпо приходу. З Тересою Сельвічкою вже довший час знав ся і вже два рази їздив до Меномінї, Міш., аби там вибрати „лайсенс". Суд лайсенсу не хотів видати, бо підозрівав, що Лї не є Індіянином, але Неґром. Він однак привів до суду богато сьвідків, які засьвідчили, що Лї в дійсности є Індіянином. Суд аж тоді видав дозвіл на подружє.

Відкусив ніс свому противникови.

В Спрінґфілд, Н. Дж., заарештовано Н. Лінднера, котрий підчас сварки про европейську війну відкусив другому робітникови ніс. Ліднер є Німець, а його противник є Американець англійської крови.

НОВИНКИ.

Заборона часописий в Австрії.

Віденська часопись „Парляментаріше Кофеспонденц" доносить, що в місяці червни заборонено в Австрії виданє 105 часописий. Заборона стрінула 78 чеських, 13 італійських, 8 німецьких, одну французьку, одну українську, одну англійську і одну жидівську. Крім того заборонено впускати до Австрії дві німецькі заграничні часописи, друковані в Голяндії і Швайцарії, три французькі з Голяндії і Швайцарії і одну чеську зі Злучених Держав.

Котрі народи воюють по стороні алїянтів.

Російська часопись „Знамя" вичисляє всї держави, народи і племена, які воюють в арміях алїянтів проти центральних держав. У французькій армії воює 16 народів, а се: Французи, Мароканцї, Кабилїйцї, Анаміти, Сенеґальцї, Араби, Мальґашї, Турки, Антилїйцї, Мадаґаскарці, Тонкізи, Даґомеяни, мешканцї Конґа, Камбоджани, Тунезійцї і військово обовязані мешканцї Монака. В англійській армії воює 10 націй а се: Анґлійцї, Шотляндцї, Ірляндцї, Індійцї, Австралїйцї, Канадійцї, Новозеляндцї, Капбури, Капнеґри й Індіяни. Крім сих в англійській армії є ще богато диких народів і племен. В італійській армії борють ся Італійцї і військово обовязані мешканцї републики Сан Маріно. По стороні Росії змобілізовані до війска отсї народи: Москалї, Білорусини, Фінляндцї, Литовцї, Українцї, Поляки, Кірґізи, мешканцї Кавказу, мешканцї Сибіри, Турки, Калмуки, Татари, Тунґузи, Грузини і Монґоли. Крім сих держав і народів по стороні алїянтів воюють ще отсї держави зі своїми народами: Японія, Портуґалія, Бельґія, Сербія, Чорногора, Румунія, альбанські і грецькі повстанцї. Число всїх націй і племен, які воюють по стороні алїянтів проти центральних держав, виносить 51.

Землетрясенє в Японії.

В середу, дня 29. падолиста б. р. в середущій части Японії було сильне землетрясенє, яке спричинило богато шкоди. Кільканайцять домів в містах Кобе, Осака і Кіото впали жертвою землетрясеня. Зелїзничий дворець в Кіото цїлком знищений, а богато зелїзничої служби згинуло під його руїнами.

В Німеччинї хочуть замкнути середні і висші школи.

Кореспондент копенгаґської часописи „Берлінґске Тіденде", який перебуває тепер в Берлїнї, доносить, що німецьке правительство розважає пропозицію консервативних послів, які радять замкнути ґімназії й університети в цїлій державі. Студенти і професори тих шкіл мали би бути ужиті до аґітації за змобілізованєм армії цивільних.

Женщини ізвощиками.

Місце російських „ізвощиків" (візників на фіякрах) заняли женщини. Телєґрама з Петроґраду доносить, що тепер по всїх більших містах Росії женщини взяли ся взагалї до таких робіт, якими они нїколи передтим не займали ся. Традиційні російські „ізвощики", з довгими бородами, пійшли на боєвий фронт.

Гармата на відпочинку.

Гармату, котра перед кількома днями розбила болгарські укріплення на сербській границї у Кайчмак-Чапляна і завдяки котрій війска сербського престолонаслїдника Олександра війшли на сербську землю, відіслано до Солуня. Ся гармата викинула із себе 2,417 стрілів і тепер вже нездібна до дальшої „працї". Сербські жовніри відсилаючи її на відпочинок, написали на ній такі слова: „Ти, що відчинила нам двері до рідного краю, йди тепер на відпочинок."

„Претендент до албанського престола" в арештї.

Італійські власти заарештували у Венеції самозванчого „князя Едварда з Бурбонів, претендента до альбанського престола", який в дійсности називає ся Карльо Льоріта. Заарештовано його за окрадуванє готелїв. Коли йому доказали вину, власти засудили його на три роки криміналу.

НАГОРОДА ЧЕСНОТИ.

—o—

При кінци 1913 р. роздала французька академія на сьвяточнім засїданю нагороди Монтон за чесноту. Три головні нагороди признано: о. Ежу, парохови в Кремлїн-Бісетр, Марґареті Белї і Карлови Конарт. Всї троє дали докази вповні вимкової сили самовідреченя.

О. Ежу хотів колись їхати на місії до Китаю, але почув раду: „О чверть години від рогачки Парижа маєш Китай". Сї слова влучили в його душу і він обняв парохію в Кремлїн-Бісетр серед найгіршого, підміського населеня і зачав працювати. Через 18 лїт своєї працї заложив там: школи, господарські курси, столярську школу, вакаційні оселї, народну бібліотеку, касу хорих, робітничі городи і инчі. О. Ежу сотворив цїлу нову культуру на здеморалізованім передмістю.

Инший, але не менший доказ моральної сили дала Марґарета Белї. Єона від уродженя темною, мимо сего навчила ся музики так, що заробляє лекціями на своє житє і удержує з них не лише себе, але також старушку матір і глухо-нїмого брата; не маючи чим заплатити слуги, сама робить все і находить ще час і охоту помагати убогим сусїдам. „Їм є гірше ніж менї" говорить.

Карльо Конарт, третий з нагороджених, є від дитини спаралїжований так, що його ноги зовсім відмовили йому послуху, а руками може порушувати лиш дуже трудно. Однак силою волї здобув потрібну науку, зложив державні іспити і від давна посьвятив ся науці таксамо вивінованих як він, бо темних. Тепер веде він курси темних, які хочуть учити ся.

ЖЕРТВИ

ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ЗАСЛАНИХ В ГЛИБОКУ РОСІЮ І НА СИБІР.

Тимуш Олекса зібрав на хрестинах у Ізидора Левтюха в Шікаґо, Ілл., жертви від слїдуючих добродіїв: Левтюх Марія, Вінярський П., Стефович, Любачевський А., Швець Е. і Огоновський по $1.00; Тимуш О., Бабій Евс., Бабій Тереса, Маруняк П., Дмитрів І., Гошовський і Волковський Н. по 50 цнт.; Зборик Н. і Гошовська К. по 25 цнт.; дрібні датки $3.50. — Разом $13.50

Всїм Вп. Жертводавцям щире спаси-біг.

о. Мих. Ґурянський.

Українцї! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ЖИВИЙ ПАМЯТНИК ІВАНОВИ ФРАНКОВИ, НА ПІДДЕРЖАНЄ НАРОДНИХ ДІЯЧІВ,

:-: на :-:

ФОНД ІМЕНИ ІВАНА ФРАНКА.

—o—

ЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ НА АДРЕСУ:

„SVOBODA".

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВИКАЗ ДАЛЬШИХ ЖЕРТВ:

34. Когус, Н. Й. На весілю Вп. молодих Данила і Теклї Орищак зложили датки на руки пп. Н. Жмурка і Йосифа Бабяка слїдуючі добродії: Д. і Т. Орищак і о. Вол. Уляницький по $1.00; Н. Бабяк, Н. Жбурко і А. Афінович по 50 цнт.; О. Савка, Г. Недїльський, К. Содомора, М. Мазурик, Козоріс, Анна Мазуркевич, Марія Кушнїр, Магдалина Береза, М. Галашин, І. Сень, Ник. Шкільний, А. Мазурик, Т. Афінович, П. Ціш, М. Зілїнський, І. Колосовський, Фред Ґаллапон (Француз), Мих. Обрайн (Француз), Д. Зальопаний, В. Крися і І. Содомора по 25 цнт.; дрібними датками $1.00 (надіслали: Н. Жмурка і Й. Бабяк). — Разом $10.00

35. Когус, Н. Й. П. Теодор Малїґловка прислав дохід з представленя „Сватанє на Гончарівцї" з дня 12. падолиста в квотї 15.00

Разом $25.00

Оголошено в ч. 134 „Свободи" $287.85

ЗАГАЛЬНА СУМА $312.85

Closely bound

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Пресв. Тройці, від. 203, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеть ся в суботу, дня 2. грудня с. р., в галі мітінґовій ч. 83 Норт 7-ма улиця, Бруклин, Н. Й. На тім мітінґу повинен явити ся кождий член, бо будуть важні справи до полагодження. Неявивший ся член, котрий не оправдає своєї неприсутности, заплатить 50 цнт., а урядник $1.00 кари, котра не буде даровона. По вечерпаню порядку дневного відбудеть ся вибір уряду на рік 1917. — Г. Цьвєкало, предс.; В. Яськевич, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Запорожська Січ" під покровом св. Володимира, від. 206, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся 3. грудня б. р. о годині пів до другої пополудни, в Айсйом, 16 Мейн стр. На тім мітінґу контрольна комісія має здати справоздане за цілий рік. Всі довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо инакше будуть суспендовані. Котрий член не явить ся на мітінґу без важної причини, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. На тім мітінґу будуть ся приймати нових членів до Товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Дорогі Родимці! Забезпечуйте себе і свою родину на чорну годину. В нашій громаді не повинно бути такого чоловіка, котрий би не належав до нашого Товариства і до У. Н. Союза, сеї найбільшої і найліпшої організації тут в Америці. На сім мітінґу має бути вибір нового уряду, бо старий уряд цілком резиґнує. Всі члени повинні конечно явити ся на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодження, а без відповідного числа членів не можна нічого рішити. Тому зійдіть ся всі, щоби відтак не було нарікання. — Й. Липський, предс.; В. Кінаш, кас.; Д. Бойко, секр. фін.; Н. Мішанець, секр. рек.

ДЕРБИ, КОНН. Тов. „Запорожська Січ", від. 23, подає до відома, що річний мітінґ відбудеть ся в неділю, 3. грудня, о 2-гій годині пополудни, під ч. 97 Мейн ул. Кождий член повинен явити ся, бо будуть важні справи до полагодження і вибір нового уряду. Довгуючі мають вирівнати всі свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Котрий член не явить ся, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Уряд Товариства.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. „Запорожська Січ" від. 388, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеть ся в неділю, 3. грудня с. р., о годині 1.30 пополудни, в галі церковній. На тім мітінґу контрольна комісія має здати своє справоздане з цілого року. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім случаю будуть суспендовані. Котрий член не явить ся на мітінґу без важної причини, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Буде вибір нового уряду і инші важні справи до полагодження. Сьвятим обовязком кождого члена є, щоби постарати ся і привести на сей мітінґ бодай одного нового члена. Приймати ся буде до Товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Не повинно бути в нашій громаді ані одного члена, котрий би не належав до нашого Товариства і до У. Н. Союза, сеї найбільшої організації в Америці, бо коли нас буде більша сила, тоді буде слава для нас і для всіх Українців в Америці. — І. Бандрівский, предс.; П. Шуригайло, кас.; М. Дмитриків, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. „Запорожська Січ" від. 75, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеть ся дня 3. грудня, в гали Польского Сокола. Кождий член мусить на тім мітінґу явити ся, бо буде вибір нового уряду і инші важні справи до полагодження. Будеть ся приймати нових членів до Товариства і до У. Н. Союза. Приходіть, Братя і Сестри, вписуйте ся до „Зап. Січи" і до У. Н. Союза, забезпечуйте сами себе і свої родини. Хто приступить на річнім мітінґу, мущина чи женщина, дістане однакове право до запомоги. Неявивший ся член на тім мітінґу заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00 Мітінґ розпічнеть ся точно о 1-шій годині пополудни. — В Чорний, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Димитрія, від. 301, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеть ся дня 3. грудня в гали при народній церкви на Ірі стр. Обовязком кождого члена явити ся, бо маємо дуже важні справи до полагодження, а як би хто собі то легковажив і не прийшов, то заплатить 50 цнт. кари (урядник $1.00). — Т. Квасниця, секр.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ" І ПРИЄДНУЙТЕ ЇЙ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

ШОРАЗ БІЛЬШІ ПОКЛАДИ НАФТИ В МІЛВІЛ.

Часопись „Ді Івнінґ Леджер", Філядельфія, Па., з дня 28. падолиста помістила на чотирох шпальтах новинку про нафту, яку знайдено в Мілвіл, Н. Дж. Описуеть ся там богато про сю справу, де вже заінкорпоровано дві компанії, одна з капіталом $300,000, друга з капіталом $100.000. Пишеть ся там також, що ріжні аґенти зїзджають ся до Мілвіл і закуповують землі, бо сподіють ся великого розвитку міста. Кажеть ся там, що один фармер хотів продати свою 8-акрову фарму за $500. Нині дають йому $20.000, а він не спішить ся продавати.

Родимці! Мусите знати, що наша кольонія є також при Мілвіл і про котру кождий Українець майже знає. Ми не спішимо ся тепер дуже з продажию наших земель, але також не жалуємо на оголошеня, лиш тому, щоби дати знати нашому загалови, що наша кольонія положена в такім місци, де знаходить ся богатство, лиш треба уміти його використати.

Ті, що до нас тепер зголошують ся, а ще не прибули, нехай приймуть до відома, що ми рішучо піднесемо ціну за наші землі. Тож користайте з нагоди.

Наша адреса така:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO., 761 Drexel Bldg., cor. 5th and Chestnut Sts., Philadelphia, Pa. (Adv.)

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ПОЧИНОК.

(Дальше).

— Нема правди на сьвіті тай нема — почав сумно. — Може для кого і є, а для мене нема. Вчепила ся мене біда як ріпях кожуха, а позбути ся ані суди Боже. І батько мій сидів на тій хаті і дід, а я маю вступатись. О! не дочекають вони! Ніби тому, що, мовляв, хата в лісі, а ліс панський, то і хата панська. А хто його знає, чий ліс? — Куди не пійди, всюди брехня та брехня, а правди не з'іскати. Чекай, хлопе та чекай і гроші давай — а що буде, як гроший не стане?

Підвів голову і дожидав відповіди.

Але не відповідав ніхто, лиш у „ванькіри" хропіла жидівка і жидівята, запорпані в бебехи і перини.

— Так воно, так — озвав ся по хвили Кирикучка — бідного хлопа хто не хоче кривдить і обдирає.

— Микає як горох при дорозі.

— Як здохле теля лупить.

— А він і хвостом не кивне.

— Лиш хвіст під себе і тікає.

— Для чистого спокою, такий покірний і тихий.

— Від біди поли втинай і тікай...

Так тягнуло ся без кінця і міри. Басістий слухав, поки слухав, а потім злість його взяла, а горівка до голови лізла і він розкричав ся на всю коршму.

— А тхорі! а труси! а гороховяне віхтє! Йдіть до чорта в зуби, най вас на чотири вітри порозганяють, колисьте такі дурні та безрадні. Робіть місце Німцеви та Мазурови, босьте не варті тої сьвятої землі, бо постояти за неї не вмієте!...

Спочав на хвилю і вигукував дальше.

— Біда, біда!... то не дай ся біді! Скинь її з себе та смали, гати на смерть! А ти як тхір, береш хвіст під себе тай тікаєш, Тьфу!... Але добре вам так. Сьвіта проглянете, розуму набудете, а то дурні та темні як чопи.

Говорив, як проповідь на відпусті, аж піт з чола капав. Потім відсапнув, видихав ся, а звертаючись до Починка радив:

— Я на вашім місци, Василю, не дарував би свого.

— А хибаж я дарую? Адуката плачу, ніг не шкодую. З жінкою пекло маю. Щож я більше можу? З панами бити ся не буду.

— Ніхто вам і не каже. Мають вони на вас способи, маєте і ви на них.

— Таже маю — потакнув Починок.

— Ну, які? — поспитав в гніві Басістий.

— Або я знаю які, але як кажете, що я маю, то маю.

— Так воно і є — одобрухав ся Басістий. — Як кажу, що маєте, то маєте. На всьо є способи, лиш голову треба мати на карку, бо буде біда. Адукатови не вірте, щось він, видно діло, крутить. І з тої другої „станції" нічого не буде, гарнець горівки ставлю. От хочуть з бідного хлопа остатний ґрейцар вилупити тай тілько. Ой не ту вам, куме Василю, справедливости шукати, не тут...

Крутив головою і палицею водив по підлозі.

— А деж? — поспитав Починок.

— А деж? — загули цікаві ґазди.

— Де? — У найяснійшого монарха.

В коршмі зробило ся тихо. Була то так незвичайна рада, що всі помовкли з дива.

— Кум Басістий — дай їм Боженьку здоровячко — почав паламар — всяку прахтику знають, вони бувалий чоловік.

— Бувалий, не бувалий, а все таки дещо трохи видів і як той хробак в хроні не сидів. Так кажу вам, як я в бурґу на варті стояв, то я всячини надивив ся. Там вам ідуть як по сьвячену воду. Наші не так, бо дурні, але ті Німчиска, що то як малпи в менажерії, то йдуть та йдуть, аж двері не замикають ся. І кождий з них свого „рехту" доступить.

— Не-вже?

— Кажу-ж вам! Ще потім і панам біда, що кривди захотіли.

— Ото раз „цуд!"

— Добре їм так, най не дурять бідного християнина.

Дивованям не було кінця. Басістий ріс в очах цілого товариства як на дріжджах.

Розпирав коршму, гнав в гору, а його тінь виходила далеко з села, в широкий сьвіт.

Починок дивив ся в його лице як в пророка.

— Бодай-же ви здорові були — дякував зі щирого серця, — а то прийшлоб ся бідному чоловікови попід чужими плотами загибати.

— Най вам Пан Біг заплатить, — докинув побожний паламар — християнський вчинок зробилисьте.

— Нема за що — відповів Басістий — дав Бог розум, треба і другому вділити.

— Та воно так, — як відгук, повторяв побожний паламар. — Як Пан Біг милосерний дав, то треба другому вділити.

Горівка на хвилю перестала кружляти, гамір втих. Видно було, що рішала ся поважна справа.

Лиш вітер шумів і жидівка з жидівятами хропіла.

— Треба-б до дому — почав Кирикучка; кумови Василеви далеко, аж під ліс.

Богач своє діло скінчив, а справа бідного Починка обходила його так, як пса пята нога. Але Басістий не пустив його.

— От сидіть тай радьте. Така компанія не зараз збереть ся.

— Що чесна, то згода, але радити не буду, бо як ви не порадите, то ніхто не порадить.

— Своя річ, але все таки більше голов, більше розуму.

І потягнула ся нарада на дальше, поки горівка з фляшки булькотіла. Врадили, що Починок має завтра при неділі до Басістого прийти; а як він його не навчить, то ніхто не навчить — а за сим і розійшли ся.

Сонний жид замкнув за ними двері і проклинав ґоїв, що при одній нужденній кварті сидять до півночи і висьвічують нафту.

* * *

Починкови подорож до Відня заїхала в голову, як фіра сіна. Він о нічім більше не думав. Зараз на другий день по нараді в коршмі пійшов до Басістого і з ним перебалакав на сю тему ціліське пополудне.

Басістий обставав при своїм, що то однісінький ратунок, що адвокат його обдурює, а пани за панами тягнуть. Він докладно поучив Починка, як і куди їхати до Відня і казав, що найблизше буде на Плїхів, Розгадів і Вороняки до Золочева, з Золочева „айзенбаном" до Львова; а зі Львова до Відня то вже проста дорога. У Відни буде йому трохи маркотно, але і там добрі люди найдуть ся та покажуть дорогу до Бурґу. В найгіршім случаю на поліцію, а там йому кривди не зроблять.

Починок так, якби вже був у Відни.

— Або що? — потішав себе. Чоловік на ярмарку чи на відпусті не пропаде, не згубить ся, що кілько людий, а не то в місті. Коби лише гроші. Але ті гроші, ті гроші! Звідки їх взяти? Басістий казав, що чотири десятки не завадять, а без трох нема що пускати ся в дорогу. А тут у нього всего пятка і кілька шісток в кишени. Решту тра розкрутити. Крутив він, як міг. Відібрав від Кирикучки за віз, продав йому плуг і колісницю, а Басістому наняв на рік що найлучший кусник поля. Басістий показав ся при тій нагоді для нього справдішним приятелем. Заплатив на непевне. Бо ануж Починок не виграє, то тоді відберуть від нього поле, а вісім срібних пропало. Басістий справді мав не зле серце, а передівсім йому хотіло ся поставити на своїм і післати Починка до Відня.

Счисливши всі ті гроші, мав Починок три десятки ще й з горою. Він обережно сховав, забрав письма, де які йно в хаті були, взяв два бохонці хліба, чіснику і плесканку сира, пару чистого „шматя" і пустив ся в дорогу. Сказав, що іде до Золочева, до адуката, що дуже добре право знає і що за два-три дни верне. Починчиха зразу не пускала, вигадувала всячину і прийшла до пересьвіду, що старий мабуть з розуму зійшов. Хотіла його всякими способами задержати дома, але він обставав при своїм кажучи, що дурної баби не послухає і пійде.

На тоє вона відповіла:

— Йди, йди до дідька в зуби! Баба твого слуханя не потребує; не слухавесь з ранка, не будеш до останка. Вже таке на тебе зайшло.

— Говори своє — відворкнув Починок і вийшов з хати.

Сонце щойно вставало. На сьвіті не було ні дня ні ночи. В саді, в лісі, за хатою, над будинками висіли ще останки нічної тіни, віяло холодом ночи, але на подвірю та за ворітьми на дорозі розливала ся ясність денна. Над долиною при річці стояла мрака сива і такасама мрака підпімала ся легонько, немов нерадо, зпонад цілого ліса.

Починок заложив чоботи на палицю, палицю взяв на плечі, попідкочував штани, щоби не заросити і гайда в дорогу — до Відня.

Якась нова надія додавала йому охоти і сили. Немов помолодів і подужав. Не один парібок не зрівнав би ся тепер з ним в поході. Йшов скоро, придержуючи ся маршрути Басістого. Не спочивав майже нігде. Раз лишень щось йому влізло в ногу, то мусів сісти і витягнути заваду. При тій нагоді вкроїв собі хліба, обірвав головку чіснику і зїв два зубці. Решту вкинув назад до торбини. Сира не кушав. Ховав на пізнійше. Якось не йде їсти чісник тамки, у Відни, бо з рота чути, але на дорозі то можна. На полудне зайшов до Золочева. По дорозі оглянув кримінал, не міг надивувати ся, що в такім палацу, в городі мешкають злодії і пійшов дальше.

— Коби хоч здибати тую колію, та щоби мене забрала — думав старий і непокоїв ся, що колії якось не було. На щастє побачив якогось селянина, що ішов поперед нього. Дігнав його і каже:

— Слава Богу!

— Слава на віки!

— А де ту тая колія?!

Ґазда подивив ся на нього, виняв люльку з рота і став.

— А ви звідки? — питає по хвили.

— З Рехтина — каже Починок.

— То десь далеко? — питає дальше ґазда.

— Таже далеко — відповідає Починок.

— Буде зо три милі.

— Може і буде. Хто там його міряв.

— Ґм — каже ґазда і задумав ся.

— А в вас який еґомость? — питає по хвили, уступаючи ся перед надїзджаючою фірою саме тілько з дороги, що колесо лиш пересунуло ся коло його ноги.

— Який еґомость? Старенький. Слабує зчаста. Правити не годен.

— А як пише ся?

— Або я знаю. Я його по імени не кликав ніколи та не знаю, як йому. Ксьондз тай ксьондз.

— А граду у вас не було?

— Славити Бога, не було.

— А в нас вам такий прав, як волоскі горіхи. Геть витовк збіже. Кара божа. Але ви за колію питали. Ще час. — Тут він подивив ся на небо. — Встигнемо. Я також до колії, пійдемо разом. Ви далеко?

— До Відня.

— До Відня? — повторив моцно здивований ґазда. — А ви чого до Відня? Чи не до Найяснійшого Пана?

— Таже так.

— Десь певно за поле?

— Таж за поле.

— Шкода вашої роботи.

— Чому шкода?

— Бо не пустять.

— Як то не пустять? Басістий казав, що пустять.

— А я вам кажу, що не пустять.

Починок подивив ся на нього так, як би казав — о! що ти знаєш?

— А ви з ким за поле?

— З двором.

— З двором — потакнув ґазда і випитував ся дальше як адвокат.

— А він вас, чи ви його?

— Двір мене.

— Ага. Двір вас. То шкода вашої роботи. У нас такесаме було кілька літ тому і не пустили. От верніть ся. Я вам кажу.

Починок не віповів нічого, а в думці погадав собі: — Говори своє. — Але по хвили став йому розповідати все, як було. Зачав від ловів, як то його покійного сина зранили і оповідав, доки не дійшли до двірця. Саме на сходах перестав, дотягнувши історію до сходів, то є, то тої хвилі, як вони тепер йдуть.

— Господи! Щоби тая колія! — зітхав Починок — щоби не зістатись!

Тимчасом ґазда збирав ся по білєти.

— Заплатіть там за мене. Кажіть, що то для Починка, може спустять. До Відня іде, до монарха, шукати права.

— Ну — ну — відповів підсьміхаючись ґазда і посунув до каси. Може за чверть години виліз з двома білєтами для себе і для Починка. Для себе до Львова, для Починка аж до саміського Відня.

Починок взяв карту в руки і дивував ся дуже, що тілько коштує, а така мала. І як то йому за такий наперець їхати аж до Відня. Він вірити не міг і не попускав ся ґазди, боячись, чи не яка нечиста справа. Але показало ся, що ні... За хвилю задудніло, загреміло, засвистало, запищало і люди рушили до дверий почекальні. Рушив з ними і Починок, тримаючись свого проводиря, ґазди. В дверях взяв від них карти якийсь пан, котрого Починок назвав комісаром, подивив ся, клямцнув зелізом і віддав назад.

— Видно, що добра — погадав собі Починок і в дусі благословив рехтельного ґазду. Вийшов на перон і вивалив очи. Мало не крикнув. Перед ним стояла велика машина, богато більша ніж в дворі, що молотить збіже.

— Матінко Божа — каже Починок. — Се якесь несамовите. І як тут нам їхати?

— Їдуть другі, поїдемо і ми — відповів ґазда і попровадив старого здовж возів.

— А якого тут народу — говорив Починок. — І пани і жиди і ксьондзи; всьо разом.

— От не говоріть — відповів ґазда, — бо лишите ся.

— Падоньку мій — крикнув Починок драпаючись по сходах до ваґону.

Увійшов, поклонив ся на два боки і покірно став при дверях.

— Ходіть тут — кликав його товариш — не заваджайте. Сідайте коло мене.

Починок послухав, але сідати не хотів. Став собі недалеко вікна і дивив ся, як люди все йшли і лізли по сходах до возів.

— Не знати, чого вони так пхають ся? — турбував ся Починок. — Як буде тяжко, то не потягне.

Цілу дорогу не міг надивуватись, то селам, що видно було з вікон, то полям на иншу моду оброблених, то людям в инших одежах як в Рехтині.

У Львові попращав свого проводиря, подякував йому за лавку і як сів на однім місци, то не рухав ся аж до Моравы. Сидів як скаменілий. Подорожні не могли надивувати ся його терпеливости. Якийсь молодик запримітив, що з того старого діда був би добрий статист, якась пані мало не дістала спазмів, як побачила його, а всі разом сказали, що у нього брак вродженої інтелїґенції, коли він годен так бездушно сидіти і так отупіло дивитись перед себе.

— Зовсім, як дикий — запримітив якийсь комівояже. — В його лици не видко жадної ідеї.

(Дальше буде).